

Грановська І. В.

СОЦІАЛЬНІ СТАНДАРТИ І ФІНАНСОВІ НОРМАТИВИ БЮДЖЕТНОЇ ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ

Розглянуто суть таких економічних термінів і понять, як “соціальний”, “стандарт”, “норматив”, “соціальні стандарти”, “соціальні нормативи”. Окреслено характеристики соціальних стандартів і проаналізовано соціальні стандарти й фінансові нормативи бюджетної забезпеченості у сферах охорони здоров’я, освіти, культури, фізкультури і спорту.

Ключові слова: соціальний, стандарт, норматив, соціальні стандарти, соціальні нормативи, прожитковий мінімум, державні соціальні гарантії, нормативи витрат.

Відповідно до Програми економічних реформ на 2010–2014 роки Президента України “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава” планується збудувати сучасну, стійку, відкриту й конкурентоспроможну у світовому масштабі економіку, сформувану професійну й ефективну систему державного управління і зрештою – підвищити добробут українських громадян шляхом підняття соціальних стандартів і приведення їх до рівня європейських.

Забезпечення соціальних стандартів і нормативів є одним із функціональних орієнтирів розвитку суспільного сектору економіки. З огляду на глобальні зміни, які відбуваються у світовій економіці, посилення ролі демократії та громадянського суспільства, активізації діяльності інституцій суспільно-добровільного сектору економіки у сфері надання соціальних послуг населенню виникає об’єктивна необхідність перегляду чинної системи соціальних стандартів у напрямі адаптації їх до нових умов¹.

Процес формування соціальних стандартів і створення системи соціальних стандартів, гарантій та нормативів розпочався з прийняття Закону України “Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії” у 2000 р., Бюджетного кодексу України у 2001 р., в якому передбачено використання формули для обчислення міжбюджетних трансфертів, Державного класифікатора соціальних стандартів та нормативів у 2002 р. і впровадження окремих елементів програмно-цільового методу в бюджетний процес.

У Законі України “Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії”² дається визначення понять: “державні соціальні стандарти”, “державні соціальні гарантії”, “прожитковий мінімум”, “соціальні норми і нормативи”, “нормативи витрат”. Принципами формування державних соціальних стандартів і нормативів є: забезпечення визначених Конститу-

¹ Жуковська А. Ю. Соціальні стандарти у сфері доходів населення та проблематика їх запровадження в Україні / А. Ю. Жуковська // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 11 (101). – С. 181–182.

² Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: закон України від 05.10.2000 № 2017-III.

цією України соціальних прав та державних соціальних гарантій достатнього життєвого рівня для кожного; законодавче встановлення найважливіших державних соціальних стандартів і нормативів; диференційований за соціально-демографічними ознаками підхід до визначення нормативів; наукове обґрунтування норм споживання й забезпечення.

У названому Законі державні соціальні стандарти визначені як “встановлені законами, іншими нормативно-правовими актами соціальні норми і нормативи або їх комплекс, на базі яких визначаються рівні основних соціальних гарантій”. Базовим державним соціальним стандартом є прожитковий мінімум, встановлений законом, на підставі якого визначаються державні соціальні гарантії та стандарти у сферах доходів населення, житлово-комунального, побутового, соціально-культурного обслуговування, охорони здоров'я й освіти.

Прожитковий мінімум у Законі визначено як “вартісну величину достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості”.

Ми підтримуємо думку В. В. Латік та В. В. Мушиніної, що жодне з цих визначень соціальних стандартів не відповідає сутності висвітлюваних понять, а також одному з основних принципів формування державних соціальних стандартів і нормативів – забезпеченню визначених Конституцією України соціальних прав та державних соціальних гарантій достатнього життєвого рівня для кожного. Слід зазначити, що соціальним вважається все, пов'язане з життям і стосунками людей у суспільстві. Крім того, соціальний – це породжений умовами суспільного життя, певного середовища, ладу. Найприйнятнішим у контексті нашого дослідження є трактування поняття “соціальний” як життєво необхідний, життєво важливий для існування певної людської істоти – соціуму. Останнє розуміння терміна “соціальний”, власне, і використовується при визначенні системи соціальних прав людини³.

Не менш багатоаспектне й друге слово у терміні “соціальний стандарт”. Воно походить від англійського “standard”, що в буквальному перекладі означає “норма, зразок”: “стандарт у широкому розумінні – це зразок, еталон, модель, що приймаються як вихідні для зіставлення з ними інших подібних об'єктів. У вузькому значенні стандарт – це нормативно-технічний документ, що встановлює комплекс норм, правил, вимог до об'єкта стандартизації та затверджується компетентним органом. Стандарти можна розробляти як на матеріальні предмети (продукцію, еталони, зразки речовин), так і на норми, правила, вимоги різного характеру”⁴.

³ Латік В. В. Соціальні стандарти та соціальні гарантії: теоретичні аспекти, проблеми, світовий досвід : монографія / В. В. Латік, В. В. Мушиніна. – К. : Центр перспективних соціальних досліджень, 2007. – С. 11.

⁴ Советский энциклопедический словарь / под ред. А. М. Прохорова, С. М. Ковалева. – М. : Сов. энциклопедия, 1979. – С. 1275.

Розглянемо декілька визначень стандарту стосовно соціальної сфери, що наводяться в економічній літературі. Наприклад, “стандарт – це рівень соціальних благ, послуг, які гарантовано надає держава через визначений проміжок часу”⁵; “стандарт – це будь-яка норма, що вироблена суспільством із метою упорядкування життєдіяльності людини”⁶; “соціальний стандарт, з одного боку – цільовий орієнтир, на досягнення якого спрямована соціальна політика, з другого – засіб, за допомогою якого може визначитися обсяг ресурсів, необхідних для досягнення певного рівня забезпеченості і задоволення потреб населення”⁷.

За результатами дослідження різних джерел встановлено, що стандарт – комплексне поняття, яке передбачає використання визначених еталонів, зразків, правил, вимог, характеристик, і стосується як матеріальних предметів, так і норм різного характеру, відповідно до яких має плануватися, реалізовуватися й оцінюватися діяльність, спрямована на задоволення суспільно важливих інтересів громадян у сфері соціального забезпечення. Соціальні стандарти повинні відображати бажаний рівень життя населення, про який у кожній державі формується власне уявлення, тому вони не можуть бути однаковими для всіх країн.

Аналіз праць сучасних науковців показав, що є певні розбіжності у визначенні поняття “соціальні стандарти”.

Розглядаючи категорію “державних соціальних стандартів”, дехто з дослідників вживає термін “мінімальні соціальні стандарти”, що, на нашу думку, неприйнятно, оскільки він суперечить поняттю “стандарт”. За визначенням П. Пилипенка, “державні соціальні стандарти – це законодавчо встановлені нормативи мінімальних розмірів матеріальних та інших благ, що забезпечують кожній особі необхідний для неї достатній рівень життя”⁸. О. Максимчук ототожнює поняття “соціальні стандарти” і “соціальні гарантії”, зауважуючи, що мінімальна заробітна плата й мінімальна пенсія водночас можуть розглядатися і як мінімальний соціальний стандарт, і як мінімально гарантований рівень доходу (мінімальна соціальна гарантія). На наш погляд, таке твердження також помилкове, оскільки, на відміну від соціального мінімуму, стандарт – це гарантія рівня життя певної якості, яке держава зобов’язується забезпечити громадянам у відповідні терміни. Тому для розроблення і впровадження ефективної системи соціальних стандартів необхідно сформуванню науково обґрунтовану соціальну стратегію України⁹.

⁵ Райзберг Б. А. Государственное управление экономическими и социальными процессами / Б. А. Райзберг. – М. : Инфра-М, 2010. – С. 56.

⁶ Елесеєв А. А. Социологическое содержание соотношения стандартов, права и морали / А. А. Елесеєв // Вестник Моск. ун-та. – 2005. – № 3. – С. 79–86.

⁷ Волгин Н. А. Социальное государство : учебник / Н. А. Волгин, Н. Н. Гриценко, Ф. И. Шарков. – М. : Дашков и К, 2003. – 414 с.

⁸ Пилипенко П. Д. Право соціального забезпечення України : навч. посіб. / П. Д. Пилипенко. – К. : Істина, 2007. – С. 90.

⁹ Максимчук О. Є. Особливості реалізації соціальних гарантій в Україні / О. Є. Максимчук // Наукові праці НДФІ. – 2008. – № 3 (44). – С. 53–62.

Так, С. Корецька пропонує навіть прийняти закон про державні мінімальні соціальні стандарти¹⁰.

Л. Богуш у своїх дослідженнях виокремила властивості державних соціальних стандартів, які:

- 1) є основою для визначення державних соціальних гарантій – законодавчо затверджених вартісних показників мінімальних розмірів оплати праці, доходів, пенсійного забезпечення, соціальної допомоги, а також інших видів соціальних виплат, котрі в сукупності мають забезпечувати пересічному жителю країни рівень життя, не нижчий від встановленого з урахуванням прожиткового мінімуму (достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини набору продуктів харчування та мінімально необхідного набору непродовольчих товарів і послуг соціального призначення). Звідси вартісну величину і змістове наповнення останнього слід безпосередньо пов'язувати з державними соціальними стандартами;
- 2) визначають нормативи витрат (або фінансування) як показників поточних і капітальних видатків із бюджетів усіх рівнів, що мають спрямовуватися на забезпечення процесу задоволення суспільно необхідних потреб населення на рівні, не нижчому від чинних соціальних стандартів¹¹.

Ми погоджуємось із твердженням Н. Баранової та Т. Новікової, що державні соціальні стандарти – це гарантії високого рівня якості життя, які держава зобов'язується забезпечити громадянам¹². Іншими словами, держава повинна гарантувати реалізацію права кожному на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, а також інших соціальних прав згідно з Конституцією України, що і має стати підґрунтям для встановлення державних соціальних гарантій¹³.

При тлумаченні поняття “соціальні стандарти” необхідно виокремити два аспекти: з одного боку, визначення стандарту через його сутність і результати, що очікуються у процесі впорядкування життєдіяльності людини, з другого – через реалізацію на практиці шляхом розроблення стандартних елементів, структур, методик¹⁴. Із цієї точки зору обґрунтованішим є такий

¹⁰ Корецька С. О. Нормативи та соціальні стандарти в механізмі бюджетного фінансування галузей соціальної сфери / С. О. Корецька // Економічний простір. – 2009. – № 21. – С. 130–137.

¹¹ Богуш Л. Г. Державні соціальні стандарти в управлінні суспільно-економічним розвитком України / Л. Г. Богуш. – 2010. – С. 43–44 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/NacGosp/2010/Bogush.pdf>.

¹² Баранова Н. П. Соціальні стандарти та соціальні гарантії в системі соціальної політики України / Н. П. Баранова, Т. В. Новікова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cpsr.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=42:2010-06-13-21-23-56&catid=20:2010-06-13-21-06-26&Itemid=27.

¹³ Лопушняк Г. Теоретичні аспекти формування державних соціальних стандартів в Україні / Г. Лопушняк // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. – 2010. – № 23. – С. 34–36.

¹⁴ Латік В. В. Соціальні стандарти та соціальні гарантії: теоретичні аспекти, проблеми, світовий досвід : монографія / В. В. Латік, В. В. Мушиніна. – К. : Центр перспективних соціальних досліджень, 2007. – С. 12–13.

підхід: “Соціальні стандарти – це основні вимоги, що висуваються до розвитку соціальної сфери, якості життя тощо. На підставі аналізу їх дотримання можливе визначення рівня життя. Розроблення і впровадження соціальних стандартів є складним завданням. На практиці, враховуючи це, розробляється багаторівнева система соціальних стандартів із виокремленням мінімальних соціальних нормативів”¹⁵.

Наведене дало змогу сформулювати поняття “державні соціальні стандарти” як встановлені законами й іншими нормативно-правовими актами вимоги до якості й рівня життя населення, що гарантуються Конституцією і базуються на системі науково обґрунтованих норм і нормативів та показниках їх виміру.

Норматив у широкому розумінні – це економічний показник, відповідно до якого виконується будь-яка робота чи програма¹⁶. Соціальний норматив, за визначенням російського вченого Н. А. Волгіної, – це “науково обґрунтована кількісна і якісна характеристика оптимального стану соціального процесу, отримана на основі об’єктивних закономірностей суспільного розвитку і можливостей держави, що спрямована на максимальне задоволення матеріальних і духовних потреб, усебічний розвиток особистості”¹⁷. Конкретно-історична характеристика соціальних нормативів полягає в тому, що вони відображають можливості й потреби суспільного розвитку на певному етапі й відповідно можуть змінюватись у перспективі. В основі вони мають чітку кількісну і якісну визначеність, яка являє собою величину, що характеризує ідеальну (бажану) мету розвитку конкретного процесу¹⁸. Соціальні нормативи, на відміну від соціальних стандартів, можуть бути й мінімальними. Питанню їх встановлення приділяється велика увага в європейських країнах.

Закон України “Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії” визначає соціальні норми і нормативи як показники необхідного споживання продуктів харчування, непродовольчих товарів і послуг та забезпечення освітніми, медичними, житлово-комунальними, соціально-культурними послугами, проте не деталізує їх переліку. Водночас можна скласти достатньо чітке уявлення про зміст мінімальних соціальних стандартів, використавши у Державний класифікатор соціальних стандартів і нормативів, затверджений наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 17.06.2002 № 293. У ньому передбачено впровадження державних соціальних стандартів і нормативів у таких сферах, як доходи населення, соціальне обслуговування, житлово-комунальне обслуговуван-

¹⁵ Горелова Н. А. Политика доходов и качество жизни населения : учеб. пособие / Н. А. Горелова. – СПб. : СПбГУЭФ, 2003. – 653 с.

¹⁶ Ефремова Т. Ф. Большой современный толковый словарь русского языка / Т. Ф. Ефремова // АBBYY Software. – 2006.

¹⁷ Энциклопедический словарь: социальная политика / под ред. Н. А. Волгиной. – М., 2005.

¹⁸ Социология : слов.-справ. : в 4 т. Т. 1: Социальная структура и социальные процессы / под ред. Г. В. Осипова ; АН СССР, Ин-т социологии. – М. : Наука, 1990. – 204 с.

ня, транспортне обслуговування і зв'язок, охорона здоров'я, забезпечення навчальними закладами, обслуговування закладами культури, фізичної культури і спорту, закладами побутового обслуговування, торгівлі й громадського харчування, соціальна робота з дітьми, молоддю та різними категоріями сімей, але він пропонує лише загальний опис критеріїв і видів нормативів, за якими необхідно оцінювати надання тієї чи іншої безоплатної послуги¹⁹. Водночас Державний класифікатор соціальних стандартів та нормативів затверджено не міжвідомчим наказом дотичних структур, а внутрішньовідомчим наказом Міністерства праці та соціальної політики України, тобто незрозуміло, яку юридичну силу він має для структурних підрозділів органів влади поза межами вертикалі міністерства. У Додатку до Класифікатора надано перелік центральних і місцевих органів виконавчої влади, відповідальних за розроблення і виконання державних соціальних стандартів і нормативів, здійснення моніторингу у сфері їх застосування та фінансового забезпечення²⁰.

Детальніше розглянемо державні соціальні нормативи у життєво визначальних сферах.

Сфера охорони здоров'я

Державні соціальні нормативи визначають обсяг гарантованого рівня медичної допомоги, яка надається безоплатно всім громадянам у державних і комунальних закладах охорони здоров'я. Ці нормативи спрямовані на забезпечення якісною й ефективною медичною допомогою населення України. До державних соціальних нормативів належать:

- забезпечення певної території мережею закладів охорони здоров'я;
- обсяг гарантованого рівня медичної допомоги, яка надається безоплатно всім громадянам у державних і комунальних закладах охорони здоров'я;
- надання медичної допомоги (діагностичні, лікувальні та профілактичні процедури);
- показники якості надання медичної допомоги;
- пільгове забезпечення окремих категорій населення лікарськими та іншими спеціальними засобами;
- забезпечення стаціонарною медичною допомогою;
- забезпечення медикаментами державних і комунальних закладів охорони здоров'я;
- санаторно-курортне забезпечення;
- забезпечення харчуванням у державних і комунальних закладах охорони здоров'я (середньодобові набори продуктів).

¹⁹ Державний класифікатор соціальних стандартів і нормативів : наказ Міністерства праці та соціальної політики України від 17.06.2002 № 293 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1152.676.0>].

²⁰ Михальченко Г. Г. Принципи забезпечення соціальних стандартів та гарантій гідного рівня життя населення / Г. Г. Михальченко // Часопис економічних реформ. – 2012. – № 1. – С. 108–115 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Cher/2012_1/Mihalcenko.pdf.

Фінансування сфери охорони здоров'я здійснюється за рахунок Державного бюджету України та місцевих бюджетів, фондів медичного страхування, благодійних фондів і будь-яких інших джерел, не заборонених законодавством. Медична допомога надається безоплатно за рахунок бюджетних коштів у закладах охорони здоров'я, з якими головні розпорядники бюджетних коштів уклали відповідні договори.

За рахунок державного й місцевих бюджетів фінансуються загальнодоступні для населення заклади. Кошти, не використані закладом охорони здоров'я, не вилучаються, і фінансування на наступний період не зменшується. Обсяги бюджетного фінансування визначаються на підставі науково обґрунтованих нормативів із розрахунку на одного жителя. Відомчі та інші заклади охорони здоров'я, що обслуговують лише окремі категорії населення за професійною, відомчою або іншою, не пов'язаною зі станом здоров'я людини, ознакою, фінансуються переважно за рахунок підприємств, установ і організацій, які вони обслуговують. Допускається фінансова підтримка таких закладів за кошти державного або місцевого бюджету, якщо працівники відповідного відомства, підприємства, установи чи організації становлять значну частину населення певної місцевості²¹.

Сфера забезпечення навчальними закладами

Державні соціальні нормативи спрямовані на якісне надання освітніх послуг. Усім громадянам України держава гарантує право на освіту. Пріоритетами державної політики в освіті є: її особистісна орієнтація; розвиток системи неперервної освіти й освіти впродовж життя; створення рівних можливостей для дітей і молоді в здобутті якісної освіти; доступність для кожного громадянина всіх форм і типів освітніх послуг, що надаються державою; створення умов для ефективної професійної діяльності, підтримки працездатності й збереження здоров'я педагогічних, науково-педагогічних працівників, підвищення їхнього соціального статусу. До державних соціальних нормативів належать:

- послуги, що надаються державними і комунальними навчальними закладами дошкільної, загальної середньої, професійно-технічної, позашкільної та вищої освіти;
- нормативи наповнюваності класів, груп у навчальних закладах;
- норми пільгового забезпечення учнів і студентів.

Нормативно-правове регулювання надання освітніх послуг закладено у Законах України "Про освіту", "Про професійно-технічну освіту", "Про загальну середню освіту", "Про позашкільну освіту", "Про дошкільну освіту", "Про вищу освіту". Державні навчальні заклади системи освіти фінансуються за рахунок коштів відповідних бюджетів, галузей народного господарства, державних підприємств і організацій, а також додаткових джерел. Держава забезпечує бюджетні асигнування на освіту в розмірі не менш ніж 10 % національного доходу, а також валютні асигнування на основну ді-

²¹ Основи законодавства України про охорону здоров'я : закон України від 19.11.1992 № 2801-ХІІ.

яльність. Додатково заклади освіти як джерела фінансування можуть використовувати: кошти, одержані за навчання, підготовку, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів відповідно до укладених договорів; плату за надання додаткових освітніх послуг; кошти, отримані за науково-дослідні та інші роботи, виконані навчальним закладом на замовлення підприємств, установ, організацій та громадян; доходи від реалізації продукції навчально-виробничих майстерень, підприємств, цехів і господарств, від надання в оренду приміщень, споруд, обладнання; дотації з місцевих бюджетів; дивіденди від цінних паперів; валютні надходження; добровільні грошові внески, матеріальні цінності, одержані від підприємств, установ, організацій, окремих громадян; інші кошти.

Сфера обслуговування закладами культури

Державні соціальні нормативи – це встановлені законами й іншими нормативно-правовими актами норми і нормативи, що визначають мінімально достатню кількість закладів для забезпечення потреб людини у культурних послугах. До основних державних соціальних нормативів належать:

- перелік безоплатних послуг, які надаються населенню;
- нормативи забезпечення населення закладами, підприємствами, організаціями й установами культури;
- показники якості надання населенню послуг.

Фінансові нормативи бюджетної забезпеченості на утримання закладів культури передбачено у Законі України “Про культуру” від 14.12.2010 № 2778-VI, який визначає, що витратами на утримання закладів культури є: кошти державного та місцевих бюджетів; кошти, що надходять від господарської діяльності, надання платних послуг; гранти, благодійні внески, добровільні пожертвування фізичних і юридичних осіб, у тому числі іноземних; інші не заборонені законодавством джерела.

Заклади культури загальнодержавного та місцевого рівнів базової мережі залежно від форми власності утримуються або одержують фінансову підтримку відповідно за рахунок коштів Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим, інших місцевих бюджетів, а також установ, організацій, громадян та їх об’єднань, проте приватні заклади культури фінансуються їх засновниками. Для додаткової фінансової підтримки діяльності у сфері культури створюються сприятливі режими оподаткування фізичних та юридичних осіб, які спрямовують свої ресурси на розвиток культури²².

Сфера обслуговування закладами фізичної культури і спорту

Державні соціальні норми і нормативи як мінімальні показники матеріально-технічного, фінансового, кадрового та іншого необхідного забезпечення визначаються для задоволення прав громадян України в безоплатних і платних фізкультурно-оздоровчих послугах. За основу при визначенні береться певний рівень, але не нижчий від прожиткового мінімуму. Ці нор-

²² Про культуру : закон України від 14.12.2010 № 2778-VI.

ми і нормативи мають систематично переглядатись у міру поліпшення умов соціально-економічного розвитку держави. Їхні розміри встановлюються центральним органом виконавчої влади у сфері фізичної культури і спорту з урахуванням відомчих особливостей упровадження й застосування.

На підставі державних соціальних норм і нормативів у сфері обслуговування закладами фізичної культури і спорту проводяться: розрахунки витрат коштів при формуванні бюджету галузі, місцевих бюджетів; щорічний моніторинг рівня галузевих стандартів у коштах, на базі яких визначаються рівні гарантій держави у сфері фізичної культури і спорту. До основних соціальних нормативів належать:

- безоплатні й платні послуги, які надаються населенню закладами фізичної культури і спорту;
- радіус обслуговування населення фізкультурно-оздоровчими та спортивними спорудами;
- пропорції розміщення й кількості спортивних споруд для різних категорій населених пунктів;
- норми й розміри фізкультурно-оздоровчих і спортивних споруд, норми кількості місць для глядачів на фізкультурно-оздоровчих та спортивних спорудах;
- оцінка фізичної підготовленості населення;
- підготовка спортсменів в Україні.

За фінансовими нормативами у сфері обслуговування закладами фізичної культури згідно із Законом України “Про фізичну культуру і спорт” від 24.12.1993 № 3808-ХІІ державна програма розвитку фізичної культури і спорту фінансується за рахунок державного бюджету й бюджетів місцевого самоврядування. Використовуються кошти фонду соціального страхування, а також позабюджетні надходження: внески підприємств, установ та організацій, об’єднань громадян, окремих осіб, кошти від фінансово-господарської діяльності закладів фізичної культури і спорту й організацій фізкультурно-спортивної спрямованості, від продажу прав на використання спортивної символіки і на телевізійну трансляцію спортивних змагань, від проведення фізкультурно-спортивних та інших видовищних заходів, спортивних лотерей тощо. Одержання коштів від позабюджетних джерел не впливає на обсяги бюджетних асигнувань. Цей Закон не дозволяє використання коштів державного бюджету та бюджетів місцевого самоврядування, а також позабюджетних коштів, передбачених на фізичну культуру і спорт, не за призначенням²³.

Отже, за результатами нашого дослідження можна зробити висновки, що в основу нинішньої соціальної політики покладено соціальні мінімуми, а не соціальні стандарти. На відміну від перших, соціальний стандарт — це гарантія рівня життя певної якості, яким держава повинна забезпечити своїх громадян відповідно до Конституції України. Тому необхідно розпочати перегляд чинного законодавства у сфері соціальних стандартів, щоб привести їх до європейського рівня.

²³ Про фізичну культуру і спорт : закон України від 24.12.1993 № 3808-ХІІ.